

LO CATALANISTA

Sotmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

-- La correspondencia al Director --

Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Plaça de Las Valls, 23.-Teléfono, 169.

SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell.	2 rals al mes.
Fora.	8 » trimestre.
Un número sol.	1 »

Anuncis á preus convencionals.

SISÉ ANIVERSARI

Ab goig celebra avuy LO CATALANISTA 'l sisé aniversari de son naixement á la vida pública. Y ab goig ben llegítim y justificat, puig estém atravessant dias crítics pera 'l centralisme odiós al qui s' honra en combatre aquest periòdich.

Si, estimats lectors: lo sistema absorbent y xuclador de las llibertats regionals comensa ja á agonisar. Podrá ser que aguantí mes ó menos temps los extremeixements de sa agonía; mes dú la mort en sas entranyas. Fins podria ser que recuperés una normalitat enganyadora, tal vegada per alló de que *mala herba may mor*, pero aixís y tot la reacció fora momentanea y aparent com las il·lusions d' un tísich.

No 'ns enganya 'l desitg; nó. Las regions espanyolas que tenen dret á la vida autonómica han comensat á adonarse de la expoliació de que son víctimas, han protestat ben alt del monopoli madrileny, y 's disposan á organisar-se seriament y anar á la lluyta.

Los disturbis recients á Galicia, Navarra y las Vascongadas no's cregui hagin de tenir igual trascendencia que 'ls motius de las verdu-leras ó escombriayres de Madrid ó be 'ls frenesís entusiastas de 'n Peral á Andalusía. Lo moviment patriòtich de ditas regions es com lo de! Códich Civil á Catalunya, d' aquells que deixan rastre y pe-

nyora en lo cor dels quins l' efectúan; arrela fondo; aspira mes alt que á las miserables concessions y tranzacions dels politiqueros de la Cort.

No es focn de fallas, nó, 'l que ha lluit en l' horitzó; son guspiras d' un caliu potent y amenassador que ha d' esclatar en horrible flam molt prompte, si aixís ho exigeix la purificació de la admósfera social que 'ns volta y l' extermini dels microbis que la empestan. Es lo foc sagrat de la Patria, vetllat per tots los bons patriotas; es la suma de tots los entusiasmes, de totas las energías, de totas las desesperacions dels pobles oprimits.

Bella proba d' aquesta apreciació n' es la mateixa por dels quifes polítichs y sas quadrillas, l' esferehiment que encongeix sos actes y la ridícula hipocresía ab que disfressan de valor sas forsosas y vergonyants capitulacions devant los clams del pays.

Aixó s' acaba, bons catalans. Eips lo mateix Cánovas, lo mónstre de nostra política, lo prototipo del esperit uniformista actual, ho confessa, tement que la obra de la Restauració se 'n va á fons. Al confondre aixís al Centralisme ab la Restauració, quina crítica més terrible fa 'l senyor Cánovas de la última! Ella, que en tant brillant situació estava pera lograr la felicitat y la riquesa del poble espanyol no ha fet mes que aconsolar-se ab sa desventura y sa ruina. *Lo cert es que pera tal viatge no necessitavan alforjas.*

Després de tot, la veritat y la justicia han d' estar d' enhorabona. Perque 'ls pobles que s'accontentan de viurer esclavisats, sense drets ni dignitat, ab sas lleys trepitjadas, son llenguatge escarnit y son caràcter adulterat; no poden, no deuen gosar d' interessos materials, no han de satisfer desembrassadament y á pler sas necessitats materials com los pobles lliures per naturalesa y voluntat; hi ha algo superior á la vida física y á las brutals exigencias del cos. En los homes hi ha una ànima: en los pobles també hi ha un esperit sobrenatural que es sa essència, que caracteriza sa individualitat, molt més que la extensió y límits de sas terras. Per aixó hi han nacions grants dintre petits cercles, y pobles insignificants dintre grants circumscripcions: se medeixen també com los homes, per la altesa de sa personalitat moral.

Y aixís com los sers que caminan de quatre grapas no 's consideran dignes d' alternar ab sos superiors, ni de gosar las suas comoditats y satisfaccions; aixís los pobles que s' accontentan de viurer ajupits á la terra, caminant també de quatre grapas, no poden ni deuen pretendrer may alcansar los privilegis de benestar material que Deu reserva tan sols pera 'ls pobles dignes y pundonorosos, que sa-

ben sostenir y defensar sa llibertat, ó morir per ella preferint l' extermini á la deshonra.

Justa, llògica y natural es, donchs, la ruina que s'acosta. Y gracias, que vinga á temps; gracias que 'ls trobi á tots en disposició de purgar nostra falta corregint l' erro de anteriors generacions.

Posemnos tots á la breixa, compatricis: fortifiquém nostre patriotisme y nostras conviccions ab l' exemple de pobles com l' Irlanda que, gracias á sa energia, 's disposa á pujar del infern al paradís de las glorias públicas; trempém nostre esperit en l' indomable valor dels nostres ascendents, que, com en Casanova, no temían morir abrassats á la bandera de la Patria, en sa defensa; y reflexioném qu' ara es cuestió de recobrarho tot: drets, interessos, y dignitat: l' ànima y 'l cos; la personalitat sencera de Catalunya.

Si aixís ho fem los bons catalans, qu'hauríam de serho tots, sense distincions de partits, escolas, ni tendencias; y si aixís ho fan nostras germanas de desventuras, las nobles regions aliadas, Galicia, Navarra y Bascongadas, procurant refer entre tots lo decaigut esperit d' Aragó y Valencia, no hi ha dupte, la victoria será nostra y ben abiat.

Entretant, tot se prepara be. Dintre poch ha de reunir-se lo Congrés Inter-regional del Nort d' Espanya, á qual organisació 's dedica en la actualitat lo benemérit President de la *Lliga de Catalunya* y delegat especial de la *Unió Catalanista*, don Ferrán Alsina; y d' éll han de sortirne principis y acorts que han de revestir gran trascendencia pera la solució del gran problema actualment plantejat en la nació espanyola.

A ell hem d' atenirnos, donchs, si volém salvar lo pays; y deixemnos tots de defensar incondicionalment monarquías ni repúblicas inútils, incapassas per sí solas de fer bé ni mal, si no es per las virtuts ó vicis dels homes que las regeixen. Proclamém lo Regionalisme com á Dogma, y, quan siga hora, conformarém á sas necessitats y á las circunstancias del temps, la forma de Govern que s' estimi de comú acort mes oportuna y convenient.

En aquest criteri s' ha inspirat sempre la propaganda de Lo CATALANISTA quin «sant y senya» va condensat en lo compendi que cada any en aquesta fetxa solém publicar com á penyora de nostra conseqüencia y fermesa de nostres ideals.

Déyam lo primer dia de Lo CATALANISTA y dihéu avuy aixís mateix:

NOSTRE PROGRAMA

Es ben concret y vé indicat en lo mateix titol del periódic

dich. Defensar á la Regió Catalana en tot y per tot, vetllar per sa dignitat, per sos interessos y sos drets que considerém los mes sagrats del mon, propagar son expressiu y categórich llenguatge que 'ns sembla 'l mes armoniós que existeix, despertar sas gloriosas tradicions históriches que á tants héroes y sabis han immortalisat y enaltir finalment sa llegendarietat en lo que té de característica y apropiada á sas morigeradas y patriarcales costums.

Es á dir: fer Catalanisme.

Baix tal concepte los nostres esforços se dirigiran á alcan-sar la Autonomía de Catalunya que desitjem junt ab la de las demás regions d' Espanya. Que cada una d' ellas pugui administrarse lliurement sos respectius bens, fomentantse las sevas fonts de riquesa en proporció á sa conveniencia y necessitat, y valerse de sa propia llegendarietat y usar son natural llenguatge y disposar de tots aquells ressorts interiors exclusivament seus que puguin afavorir en un ó altre sentit son floreximent y son benestar; pero están lligadas, aixó sí, per un dolcíssim lligam fraternal de protecció y de defensa baix la mateixa superior gestió de un Poder comú (ab qualsevol dels dos sistemes monárquich ó republicá), mes ab facultats restringidas sols á aquells assumptos d' interés general que afectan al tot de la Nació ó be als de las relacions exteriors que son propis del bell conjunt *expontánea y voluntariament* organisat ab lo nom d' «ESPANYA».

LA REDACCIÓ.

Y si aquest es *Nostre Programa*, vegis, com á torna, 'l següent retall que recomaném als que 'ns acusan de somniadors y exagerats, y als que ignorant completament la verdadera historia de Espanya 's creuen que la *unidad nacional* d' avuy ha estat sempre de la mateixa manera.

En l' ACTA D' UNIÓN de las Coronas d' Aragó (y Principat de Catalunya) ab Castella, celebrat en temps dels Reys Católics, s' hi llegeixen aquestas condicions:

«La Corona d'Aragó, lliure, independent, indivisible .

inalienable està ab lo Regne de Castella baix lo govern d' un mateix monarca.

»La llegendació civil, mercantil, política y administrativa, los drets, llibertats y garantías dels ciutadans, los poders públichs, las Corts y las Generalitats de cadu Estat de la Corona d' Aragó, subsistirán en tota sa extensió y atribució. Aixís mateix subsistirán las Aduanas en las fronteras de abduas Coronas unidas.

»En cap cas regirá, ni com á supletoria, en una Corona, la llegendació de l' altra».

Aixís y sols aixís s' uniren Aragó, Catalunya y Castella.

Y cap mes pacte lliure ha mitjansat que autorisés los despotismes d' avuy. S' han anat esquinsant pactes y violant lleys.

¡S' acosta la hora de la justicia!

SOBRE LA REGLAMENTACIÓ DEL TRAVALL

VII

Resumint la impressió que en conjunt nos ha fet lo llibret del senyor Sallarés, repetim lo que ja insinuarem en un principi: que acusa en son autor debilitat de caràcter, indecissió ó flaqueza de conviccions. Y dihém aixó, sense ànim de ofendre á tan bella persona, perquè del esperit del llibre á las conclusions del mateix hi veyém un abím de diferencias, algunas de las cuas, com la referent á la instrucció, las hém fet notar ja en anteriors articles.

Vegís un nou exemple. En lo curs de sa obra s' esforça 'l senyor Sallarés en demostrar, per cert d' una manera brillant, la impossibilitat de prescindir y fins de limitar los travalls de las donas y dels noys, citant exemples preciosíssims y práctichs que no tenen retop, dels cuas se 'n deduheix que sería funest á la industria prescindir de dits elements mentres los homes adults no s' aconsolessin de sustituirlos pel mateix preu (cosa impossible), y encara ab lo inconvenient de ser ells insuficients pera donar l' abast de la producció. Donchs bé; ab tot y aixó vé després l' articulat de son Projecte de reglament esmenat, y allí tranzigeix ab l' absurdo criteri del Projecte oficial

que regateja 'l treball de donas y noys, demanant sols, casi per caritat, que s' atenuhin sos preceptes durant un plasso de deu anys, com si en aquest curt període de temps y dada la desdixada marxa del pays, cada día de mal á pitjor, fos ni verossimil sisquera un cambi del problema de la producció prou radical pera permetrens semblants francesillas.

Lo mateix pot observarse respecte al treball nocturn. Partint lo senyor Sallarés de datos incontrastables, demostra la perturbació que introduhiria en la industria la supressió del treball de nit, fet en condicions sumament ventajosas pera la competencia ab l' estranger y del qual se 'n mantenen milers de families que no 's poden deixar en vaga de qualsevol manera. Y no sols aixó, sinó que fins nos manifesta que havent acudit al savi testimoni del Doctor Robert, de Barcelona, aquest reconeix la necessitat de tolerarse per part de la higiene, dintre las degudas conveniencias de llum, ventilació y prudencial durada de la vetlla. Tot aixó está molt bé; però tornem al articulat del projecte per ell admés, y allí hi consigna que 's deitrá suprimir de soca y arrel tot lo treball nocturn d' aquí á deu anys, passats los quals (si no s' adoba molt la cosa) estarem pitjor que ara, y haurém de deplorar segurament mes que avuy mida tan irreflexiva y tan contraproduhent, que ha de dar un cop mortal als interessos de la producció de nostra terra, portant la confusió y la miseria á ben extensas comarcas. Y prova de que no dihéu aixó arbitrariament, n' es la salvetat mateixa del article redactat pel Sr. Sallarés, que autorisa á un Consell Provincial del Treball (format per LAS AUTORITATS y alguns fabricants y obrers) pera repartir permisos de treball nocturn als que cregui convenient, inventantse aixís una roda més pera 'l bon funcionament del caciquisme electoral y polítich que es l' únich destinat, no ho duptí nostre bon amich, á apretar ó afliuxar en últim terme las molas colocadas sobre 'l cap dels pobres contribuyents.

Es á dir que l' autor del mateix article, preveyent ja son desacert tracta de atenuarlo ab una escapada d' aquellas que tornan á recordar alló de: *feta la llei feta la trampa*.

Sincerament, hem cregut sempre molt funest aquest sistema de tranz girho tot, inspirantse sempre en la teoria del mal menor, encara que existeixin medis (mes ó menos radicals) d' evitar lo mal en absolut. Si 'l senyor Sallarés considera justa, procedent y necessaria la supressió del treball de nits, que la patrocini en cos y ánima; però si no ho creu aixís, pit en contra y avant que no li faltarán bons costats dintre 'l camp de la industria catalana.

Lo mateix devém dir respecte als altres punts del articulat. ¿Qué signifícan ni representan en justícia aqueixos subterfugis de constitu-

hir Consells Provincials que al cap y á la fi estigan autorisats pera fer omisió de la llei quan ho estimin bé y pera aplicarla en tota sa integritat y més encara ab tot son rigor quan aixís les hi cayga en gracia? ¿Ni quina garantia pera tal concepte son las Autoritats, las mateixas encarregadas de sostenir al partit que mana, árbitras de las elecciones, representants mes genuhinas dels partits governants que dels Poders de la Nació, ignorants per regla general del problema productor, indiferents casi sempre devant lo benestar del pays, especialment las que viuen de una nómina que no falla y permet viure luxosa y espléndidament?

Francament, pera reglamentar aixís creyém preferible no ferho. En tot cas, nómbrinse de Real Ordre uns quants senyors que s' encarreguin de fer lo que 'ls hi dongui la gana, afavorint als amichs, molestant als adversaris, y obrant segons son propi criteri ó conveniència, y.... lo demés son trons. Lo favoritisme y la poca escrupulositat s' encarregarán del resto.

Després de tot, ó som molt pessimistas, ó en aquest afany de reglamentar s' hi veu tan sols l' esperit d' aquella frase de 'n Cánovas, oportunament recordada en son llibre pel senyor Sallares, de que pera corretgir ab energia los abusos desordenats de las masses obreras en algunas ocasions, es precis que l' Estat hagi mostrat abans per ellas (mal siga en apariencia) quelcóm de protecció, á fi de que al aplicarlos hi son correctiu, *se encuentre cargada de razón*. Mal entés es aixó, á nostre modo de veure. Quan las masses obreras se remouen hi há algu que las ha tret de sa normalitat. Aquest element ocasional potser que tingui ó no tingui rahó de ferho. ¿Ne té? Donchs lo Govern te dintre sas atribucions medis pera fer respectar abans d' acudir als medis violents, y deu procurarho. ¿No 'n té? Donchs al primer intent de bullanga se 'l posa á la sombra; y, al reincidir, á las Carolinas.

Desenganyarse: la justicia es una y sola. L' Estat estarà sempre *cargado de razón* quan sobre 'ls fabricants ó sobre 'ls treballadors que abusin de sas facultats ó drets, se fagi caure tot lo pes de la responsabilitat que las lleys comuns disposan; puig 'l crear lleys extraordinarias solzament pera ajudar á cumplir las ordinarias, es lo únich de raro y extravagant que 'ns faltava veure á Espanya en qüestions de governació pública. Cap y á la fi resulta un xich massa hipócrita aixó d' afalagar al poble fingint ferli algunas concessions, pera després *cargados de razón* aplanárlshi 'l garrot sobre la esquena; teoría sutilissima que escau al nostres polítichs de cap de brot, molt aficionats y avesats, per desgracia, á amanyagar ab una mà y enganyar ab l' altra.

Nó, creguins lo senyor Sallarés, pera tan pobre objecte no 's necessita la reglamentació, sobre tot quan per altra part ha de ser funesta rémora al treball. Se comprén que ella existeixi en payssos mes richs ó mes avansats ahont no s' hi fan tan de temer sas conseqüéncias, lo qual no es obstacle per aixó á que en gran part se deixin de cumplir; pero en nostre desventurat pays, gran feyna tenim á sortirnos del pas en las presents condicions de llibertat pera totas las activitats y totas las iniciativas. Fet y fet, lo mateix senyor Sallarés nos confessa que en la part moral es oció esperar res de las lleys, puig ni son bonas pera restaurar la autoritat paternal, que es la mes elemental dintre la societat. Y en la part material, la reglamentació, mes que al ordre, tendeix á la confusió, pera ser infinitas las varietats del treball humá. fentse impossible fondre en un sol motillo la fesomia de totas ellas, essent quixotesch pretendre assimilarlas totas entre sí, y arribant á lo injust sacrificar las unas á las altrás encara que siga pera la bona marxa de sa major part.

Nos atrevirém á dir mes. La reglamentació del treball, tal com han de deixarla la gent de las Corts, estém segurs de que será una calamitat tan ostensible que fins los mateixos obrers han de rebutjarla, puig lo mes bo que 'ls ne pot pervenir es alló de la gloriosa ley del *sufragio universal*, baix la capa del qual se 'ls hi promettia l'oro y el *moro*, no havent vingut á resultar finalment sino una ocasió mes pera anarse á barallar ab sos conciutadans á bescambi de vots y de trompadas, tot pera recaure en las mateixas trampas, estafas y prevariacions de sempre.

Los obrers sensats, que no son poch en nostra terra, ja ho saben lo que poden esperarne de Madrid. Y per si ho duptessin, que 's fixin en una cosa: fins ara casi tots los fabricants de Catalunya provenen de senzills treballadors ¿á quina protecció, á quinas lleys ho deuen? Al seu propi esforç, á son estalvi, á sa iniciativa, á sa empresa, á son valor personal. Y 'ls que aixó no tinguin ¿hi ha alguna ley humana que 'ls hi puga inocular?

Y sobre tot, aquellas lleys que, en lloch d' empenyer al treball, lo fan temible, esquerp, antipátich, l' allunyan, lo dificultan, lo limitan ¿quin bé poden fer en la societat. ja de sí mes propensa en general á odiarlo com càstich que estimarlo com virtut? Ja ho dihém ben net: lligar de peus y mans, destorbar, cohibir al escullits, als valerosos, als que senten dintre seu la noble ambició de millorar pera sí y pera sa familia, als que son models dintre son treball respectiv: ajudar, en cambi, als rutinaris, als tontos, als pobres d' esperit, als dropos.

Aixó 'ns fa l' efecte d' aquell geperut que demanava *la igualdad para todos*, mal haguessim de ser tots geperuts.

FERRÁN ALSINA.

SECCIÓ POLITICA

Lo célebre Roca y Roca ha escrit en los tres periódichs barcelonins ahont acostuma expressarli ideas tan diametricalment distintas, sas impressions de viatge en las Provincias bascongadas.

No cal dir que tot lo respectuós que 's presenta en *La Vanguardia* hó pert completamet al apareixer en las columnas dels setmanaris que dirigeix.

Mes no es aquest lo nostre objecte ja que prou coneguda es sa historia periodistica en sas diferents tendencias, segons qui paga.

La qüestió està que fins avuy qu' ha trepitjat Navarra y Basconia no há comprés la necessitat de que las regions disfrutin de la autonomia administrativa, d' aqueixa autonomia que tant ha tirat en cara dels catalanistas perque volen restablirla.

Avuy ell es lo primer de demanarla, com preveyent y endevinant lo que seria Barcelona y Catalunya si gosesin de la llibertat que de dret los hi pertoca.

Sempre es hó que 'ls nostres enemichs vaigin consententse de la bondat de nostras doctrinas.

Encara que per creurelas necessitin veureho en altres pahisos y despreciin y bescantin als que plens d' abnegació las patrocinan y defensen al seu devant ja ya un grapat d' anys.

El Imparcial y ab ell tots quant tenen lo seu *modus vivendi* en la actual organisació politica espanyola, están trayent focs pels caixals contra 'l Règionalisme, calificant de *revolucionarios*, *imbeciles*, *idiotas* y deimes frasses hermosas de la cortesia y cultura castellana, als defensors de la llibertat de las Regions oprimidas.

¡Pobres infelissos!

Apesara'ts per la por de pendrer la mitat de sa tirada, ó 'l tros de pa que 's fican a la boca, no veuen que ab sas bestiesas no fau més qu' exaltar mesals pòbles que volen viurèr ab vida propia donant ells mateixos mes armas als que volen combatrer y fent mes partidaris consents de las nostras ideas que no pas nosaltres mateixos ab la mes entusiasta propaganda.

¡Pobre *Imparcial* y pobres emplets del Estat que 's defensen com 'ls gats potas enlayre!

Aneu, aneu seguint vostra *gloriosa* campanya. Digueunos *revolucionarios*, per mes qu' os consta que no farem com vosaltres ó vostras compinxes que no reparen en treure dels cuartels á quatre sargentos, per que 'ls fusellin, si no van be en la empresa que vosaltres calculeu lluny del perill y aprop de la recompensa; digueunos *imbeciles* ó *idiotas* perque encara paguem la contribució y ab nostras suadas hi feu tots lo càldo gras, donant gust á vostre devorador estómach.

Motejen als bons fills de la Pàtria ab tots 'ls termes mes apropiats á *vuestra hidalga raza*, pero sobre tot agafeus fort, defenseuvos com desesperats, l' hora s' acosta y ¡ay! dels que primer caiguin en la lluyta.

Afortunadament no temin malas entranyas y no us faltará á última hora un cavach ó un taler per si us voleu guanyar honradament la vida.

Al últim ha sortit en la *Gaceta* la célebre lley de la divisió territorial militar qu' inclou la qüestió de las capitanias; que tan soroll ha mogut en las regions que 's consideran perjudicadas.

Ab tot y 'ls inconvenients que gent entesa hi trobava, fins entre 'ls mateixos generals d' exercit, lo govern sagastí, ha cregut convenient posarlo en vigor tan sols per respecte al *principio de autoridad* que no *puede quedar maltrecho*.

A buena hora mangas verdes com diuen los castellans.

Després de deixar arrossegar aquest *principio de autoridad* per espay de dos ó tres mesos, are s' han recordat de ferlo prevaldrer.

Y aixó que si 's mira bé, nes que la autoritat, lo que ha tractat de imposarse aquí es l'amor propi d'un ministre.

Com si a just fós primer que la justícia y primer que 'l pays que li fa la contra.

Quan tot un poble en massa s'oposa a una disposició gubernativa, quant fins los iniciats en la part tècnica de la cosa, trovan mil y un defectes que oposarhi, es de bon govern meditar be lo que s'intenta y deixarho correr avans de cometre una etzagallada.

Peró aixó no res! per lo que 's veu ab los governs liberals de la fusta de 'n Sagasta.

L'orguli ministerial pot mes que la equitat y la rahó dels pobles.

Entre 'ls governs ineptes un cop donada una ordre, ha de cumplirse, encara que siga en perjudici del pays que 'ls paga y 'ls aguantar.

* * *

Lo mes xocant de tot en aquesta qüestió de las capitania, es sense cap classe de dúpte, l'informe de la Junta Consultiva que ha servit de tapadera als ministre de la Guerra.

Aconsellem sa lectura a fòstres abonats si volen passar un bon rato.

Es un document que farà época y arribarà a enaltir als ulls dels bons patricis *lo bon tacto y sans facon* de que disfrutaban los encarregats de ferosos filissos desde 'l senyó de Consells, Juntas, Centros, Acadèmias y demás llochs degudament retribuïts, pera que pugan entretenir la gana en espera de la somnolenta càrtera, entretenint al mateix temps a espanyols y extrangers ab la infinitat de planxas y barrabassas que a diari 'ns engallan sense com vá ni com costa.

Entre las varias disposiciones numeradas de que consta l'esmentat informe, ni hi ha una que no te desperdici: és la quinta, seis dúpte perquè 's veigi mes clar que 's redactada per uns quintos. Diu aixís:

5. Designación de las zonas de reclutamiento y de concentración, de modo que resulten fáciles de efectuar rápidas reuniones de las reservas *sin caer en el inconveniente de facilitar el desarrollo de las ideas de regionalismo, que con tanta intensidad se trata por algunos de fomentar sin fijarse en lo que perjudican al interés supremo de la patria.*

Já ho veuhem nostres llegidors. Fins los encarregats del exercit se 'ns esveren de mala manera quan senten a parlar de regionalisme.

¡Infelissos! Com si la defensa d'un Estat pogués ferse d'altra manera que per mitjà de defenses regionals, sempre mes fàcils de dirigir, concentrar y reunir en poch temps y poch esforsos.

¡Com si no s'hagués salvat sempre Espanya gracias a las regions que s'hàn llensat entussiasmas a la lluyta!

¿Que no 's recordan de l'any 8?

¿Qui perjudici més l'*interés supremo de la Patria* en aquèlla terrible lluyta? ¿Los que plens d'Autoritat, de galons y tecnicis ne 's vengueren miserablement al francesos, ó 'ls fills de las regions que ab lo nom de sa terra als llavis, salvaret la independència y la dignitat d'Espanya?

Aquesta gent no enten per *interés supremo de la Patria* mes que sa propia conveniencia.

Sempre 'ls mateixos; tan es a l'any 8 com al 97.

Los mismos perros, con diferentes collares.

LAS CONFERENCIAS DEL «CENTRE CATALÁ»

Numerosa fou la concurrència que assistí lo divendres dia 25 dels corrents a escoltar la autorisada paraula de nostre company don Francisco de

P. Bedós, á qui lo Consell General del «Centre Catalá» li encomaná la defensa de la base referent á la Instrucció, aprobada en la Assamblea de Reus.

Los fondos coneixements del senyor Bedós y son arrelat patriotisme, feyan esperar una disertació brillant y de profitosos resultats. Y aixís fou en efecte.

Comensá lo conferenciant declarantse enemich irreconciliable de la oratoria ampulosa, importa per lo parlamentarisme de nostres dias y de tant funestos resultats pera la patria. No usaré jo aquesta forma que aborreixo, digué lo senyor Bedós per considerarla impropia é inoportuna en las conferencias del «Centre Catalá» ahont hem de buscarhi las llums del enteniment pera que resultin prácticas y profitosas pera 'l catalanisme y no la frasse retumbant y las galas retóricas que casi sempre obligan á descuydar lo fondo per la forma, resultant molt sovint enrahonar molt, oracions y frases bonicas, pero res mes, migrat en lo fondo y per lo mateix desprovehit d'arguments sólits y práctichs què son los que han de conduhir al convenciment del punt que 's tracta de ventilar.

Y aixís fou; lo senyor Bedós procurá despullar la seva peroració de tota fullaraca y aná dret al assumpto estudiant las causas, per deduhirne 'ls efectes consegüents, procurant unas y altrás, trasmétrelas al auditori ab claretat, apoyantse sempre ab exemples práctichs y arguments sólits é incontrovertibles. Feu una brillant excursió històrica, demostrant finsá la evidència la rahó d' ésser del regionalisme á Espanya per ésser un variat conjunt de patrias vellas ab diversitat de llenguas, lleys y costums y cada una ab historia propia y brillant.

Combati, calificantlo d' absurdo, l' afany d' unificació, cosa impossible, si, fixantse en la historia de cada regió, 's para esment en la diversitat de costums y modo d' ésser de cada una de las regions que componen l' Espanya. Cada regió té sos fets gloriosos, y sos habitants consideran sempre, com es llogich y natural ab mes importancia las gestas patrióticas de sa propia regió qu' als fets, també dignes y gloriosos d' altre que no sia la seva. Per aixó digué, 'ls catalans donem mes importancia á las gestas del Bruch que no pas á las del dos de Maig de Madrid per molta qu' en tingui pels fills de Castella. Se dolgué de la poca afició á l' estudi de la Historia patria, considerant en alt grau convenient que 'ls catalans sapiguém pas á pas tots los fets y y gloriosos gestas de la nostra Catalunya pera suplir d' aytal manera la deficiencia de la Historia d' Espanya, escrita sempre per unitaristas, qu' han procurat falsejant l' historia, amagar los gloriosos fets que li corresponen de dret á la nacionalitat catalana, afegint y demostrant 'ho ab curiosos exemples que la historia d' Espanya no es altre cosa que la historia de Lleó y Castella.

Feu una calorosa defensa de la llengua catalana, anaternalisant als que li donen 'l dictat de dialecte, demostrant ab arguments sólits y contundents

basantse en la seva derivació del llatí, qu' es un insult del qual ne protestá energicament considerar com á dialecte á la qu' es filla directe de la mare de todas las llenguas neo llatinas.

Entrant de plé en lo fondo de sa conferencia lo Sr. Badós se mostrá completament partidari dels acorts presos en la Assamblea de Reus referents á la instrucció, apoyantlos d' una manera brillant y exposantlos á la concurrència ab claretat y en varios punts ab una energia de conceptes que li valgueren molts y merescuts aplausos. Demostra l' inconvenient de ser obligatorien las escolas primarias la prohibició de lengua catalana fundantse en las reglas de la pedagogia, que recomanan que la llengua propia serveixi de comparació pera la ensenyansa d' altres llenguas. Feu notar que la inteligencia dels noys al entrar á la escola no podia unificarse y per aquest motiu no devia lo mestre fondre todas las inteligencias dels petits infants en un sol motillo, ja que d' aquesta manera sols se consegueix una instrucció deficient y raquitica. Defensá la necessitat de que s' ensenyi als noys catalans primerament la llengua qu' han apres de sos pares y la única ab que poden compendrer en aquella tendre edat las explicacions del mestre, lo-grant ab aixó que 'ls noys tindrian mes afició á la escola ja que no 'ls hi seria tan fatigós com avuy, que al entrar en ella ja saben que 'ls hi costará molt treball entendre lo que 'l mestre 'ls digué ó expliqui.

Se declará partidari de que 's posés en práctica lo patronat d' ensenyansa catalana, concedint premis als mestres que presentessin á exámen major número de deixebles ben educats en catalá, com també concedir renumera-cions ja sia en títols honorífichs ó en metálich als autors que presentessin mellors obras de text per l' ensenyansa de la llengua catalana, com també als autors de compendis d' historia, monografias de catalans ilustres, in-vents d' homes célebres catalans, etc., etc.

Finalment lo Sr. Badós, demostrá una vegada mes los seus fondos co-neixements en tant important materia, y lográ convencer al auditeri de la ne-cessitat de de la instrucció en catalá á Catalunya pera que 'l nostre poble torni á ocupar un lloch eminentíssim en lo variat concert dels pobles que van á l' avansada del progrés y de la civilisació, essent molt aplaudit y felicitat per la numerosa concurrència que acudí á escoltar sa autorisada paraula:

TRES FULLAS D' UN ÀLBUM REGIONALISTA

¡Quin será aquell dia de gracia que á casa será á casa nostra; no veurém aquells tipos repulsius, mostatxuts, morenots, tocats pel sol africá de Ceuta ó del Penyal de la Gomera, ab aire y despotismes de soldats, venir á indagar quants sem á la familia, quants anys te cada hù, lo sou que 's guanya, ó quant fem de ganancia, pera com-

binar una tallada de las pagas y deixarnos robar per delegació lo que l' Estat nos robaria directament.

¡Quina delicia ser amo en la propia casa; no sentirhi may enrahonar en castellá, aqueix castellá del paper sellat, de las multas, dels burots, dels investigadors, de tota la trapasseria uniformada, condecorada y excelentíssima! ¡Qué ample y espayós nos semblaría 'l niu-het de casa nostra! ¡Com cantarian los aucellets que ara paran sa carretilla esporuguits encara no senten la farúm del garbanzo!

EMILI VILANOVA.

* *

A un poble poden amordassarli la llengua, pero ningú podrá ofegarli la veu del cor. Y no es la llengua, sino 'l cor, qui mou lo bras.

NARCÍS OLLER.

* *

Vindrá, ajudant Deu, un dia en que 'ls fills de Galicia, de Basconia y de Catalunya serán concebuts en l' anyorament de las llibertats de sa Patria, y creixerán ab la ferma esperansa de recobrarlas.

En aquell dia felicíssim, las onas del Mediterrá y las del Atlántich, ab son cant etern, farán l' acompanyament á un mateix himne, a al himne ardorós de varis pobles que, al redimirse, restaurarán sa dignitat y afiansarán sa ventura.

N. VERDAGUER Y CALLÍS.

À IRLANDA

Irlanda, rassa ennoblida,
tot Catalunya t' aclama
y com mes reuiu ta fama
menos ton exemple oblida.

Que ton noni per tot retrunya,
honorant á qui 't comanda,
quan será que com Irlanda,
tindrà un Gladstone, Catalunya.

ANTONI DE P. CAPMANY.

NOVAS

En las Escuelas Pías de Valencia 's verificá l' altre dia un *meeting* estudiantil pera protestar contra l' augment de drets de matrícula.

Després de varis discursos s'acordà demanar la supressió del augment.

Si aném continuant aixís l'Espanya 's convertirà, per fora ab lo país de las *Reclamacions*.

Segons te decretat lo govern lo mes que corrém es lo destinat pera la supressió de tots los peatons-correus dels pobles, per qüestió d'economías.

Sembla mentida que nostre govern tinga en tant poca consideració las parts mes profitosas per lo serviment públich.

Lo que havia de fer, es com deya molt be nostre colega *La Renaixensa*, suprimir set ó vuyt ministres que ningú 'ls hauria trobat á faltar y aixís ne tenia prou per la economia que necessitava, y no lo que 's proposa, prenent lo pa á uns quants verídaders s'ridors de la administració pública.

La companyia que dirigeix l'actor don Enrich Borrás, avuy nit posará en escena en lo Teatro dels Camps de Recreo lo drama en 3 actes y en vers original del celebrat poeta don Frederich Soler titulat *Lo Monjo Negre*, qual paper de protagonista será desempenyat per lo senyor Borrás. Regirán los mateixos preus que 'l diumenge passat.

Segons noticias s'está ensajant en lo teatro Euterpe una sarsuela en un acte original de nostre bon amic don Joseph Got y Anguera y del mestre don Eusebi Bosch, titulada *El pintor de ex-votos*.

Un personatge de Navarra ha dit que aquesta provincia no tractará mes ab lo Govern y que encara que fos cridada á concert no consentiria en éll. Navarra Està plenament convensuda d'aquestas cosas.

1.ª Que no te obligació de contribuhir ab un céntim mes que fins ara, sino al contrari.

2.ª Que no pot pagar mes que lo que paga.

3.ª Que no hi ha rahó que justifiqui lo demanarli un céntim mes.

Lo que demostra á las claras quin será lo procedir de Navarra.

Lo Rvnt. don Joseph Torras y Bages ha publicat, formant un follet de 66 planas, l'opúscol *Consideracions sociològicas sobre 'l Regionalisme*, premiat ab lo premi ofert per lo *Centre Escolar Catalanista*. Dedicá lo senyor Torres y Bages aquesta obra á la joventut il·lustrada de Catalunya.

Lo senyor Torres que es un dels millors sociòlechs, en aquestas consideracions demostra que coneix á fondo lo regionalisme y que ha aplicat al estudi d'aquesta doctrina en sas relacions ab la sociologia un caudal de coneixements extraordinaris y una envejable perspicacia.

No hi ha que dir que 'l senyor Torras y Bages sosté ab gran copia d'arguments, que 'l Regionalisme deu inspirarse sempre en lo cristianisme y

que sols poden servirli de base la religió, la propietat y la família, principis que uneixen fortament als homes.

Copiem de *La Renaixensa*:

«Per lo molt interès que entre nostres agricultors ha despertat lo pensament que enclou la naixent *Federació dels gremis agrícols de Catalunya* hem procurat enterarnos del estat de sos treballs d'organització, y son coneixement nos ha fet concebir bonas esperansas de que será prompte un fet la definitiva institució en nostre país d'un tan poderós principi econòmic social.

Sabadell que ha sabut conquistarse com fort centre industrial molt justa anomenada, ha sigut la comarca agrícola que ab major interès tracta d'adoptar la idea de la *Federació*, essent resultat de las reunions tingudas y de la activitat desplegada per la junta nombrada pera portar á terme lo plantejament de gremis agrícols en las municipalitats que la contínuheixen, la redacció d'un inspirat Reglament pera 'l règimen dels esmentats gremis que ha obtingut la mes completa aprobació del sindicat regional.

Sabém també que aixís mateix que á Sabadell, s'ha portat á cap semblants treballs en varias é importants comarcas catalanas, entre ellas Vich, Valls, Badalona y altrás, y á fi de felicitar la creació de nous gremis ha disposat lo sindicat la impressió d'un formulari y Reglament modelo, que s'enviará á las comarcas que aixís ho desitjin, poguentlo aqueixas adoptar en la part que ho creguin convenient y fins y tot ampliarlo, tenint sempre en compte las condicions de cada poble.

Ha rebut lo sindicat regional numerosas é importants comunicacions de distingidas personalitats y corporacions de Catalunya, senyalantse entre ellas per sa significació los dels Ilms. Srs. Arquebisbe de Tarragona, bisbe de Lleyda, abad mitrat de Montserrat y arxipreste de Calaf, del Excm. Sr. Marqués de Monistrol, exdirector general d'agricultura, y moltes altrás que en aqueix moment sentim no recordar, havent manifestat aixís mateix sa adhesió mes completa á ton noble pensament per medi d'entusiasta comunicacions, entre altrás, las associacions Foment del Treball Nacional, Institut Agrícola Cretalá de Sant Isidro, Societat catalana d'Horticultura, Associació de Propaganda Catalanista, etc., etc.

Per nostra part nos resta tan sols aplaudir un cop mes los altíssims propòsits dels iniciadors de la «Federació», desitjant que tinguin felís éxit sos treballs y novament oferintlosli nostre incondicional concurs.»

Lo passat divendres al matí, en l'assortiment de don Rafel Regás, instalat en la fàbrica de don Joan Massagué, fou agafat per la màquina nomenada «Diable», un noy de 13 anys destrossantli un bras y lesionantli terriblement un costat. Fou portat al hospital tot seguit, ahont ab tot y 'ls auxilis prestats pel metje forense senyor Mundet, mori ahir dematí després de terribles sufriments.

Ab motiu de las paraulas que vadir en Sagasta de que no sols voldria autonomia dintre 'ls municipis de las provincias vascongadas y Navarra, sino que li agradaría que ho fessin las demás, vegis lo telégrama que se expedí á San Sebastian desde Barcelona, diu aixís:

«Senyor president del Consell de ministres.

—La Lliga de Defensa Industrial y Comercial de Barcelona, acullipse á las declaracions que, segons la premsa periódica feu V. E. respecte al concert económic á que pot aspirar lo resto de las provincias d' espanya en similitut ab 'l de las provincias vascongadas y Navarra, 's fa seva tal important manifestació pera lo que puga ella beneficiar á las quatre provincias catalanas, y tindrà en son dia l' honor de poguer concertar ab lo Govern ab aussencia de tots los interessáts.»

Llástima que las paraulas deixadas anar per lo president del Consell de ministres resultaran no mes que una de tantas papas á que 'ns tenen acostumats los explotadors del poble.

Ab motiu dels molts travalls portats á cap per lo Gremi de Fabricants y Cambra de Comers d' aquesta ciutat 'ns ha sigut concedit per la direcció de Telégrafos, lo servici complet de dia.

Celebrém una tal millora y felicitem á tots quants han contribuït pera la realisació de una de las cosas que mes convenia dintre una població de la importancia de Sabadell.

Lo dissapte próxim tindrà lloch en lo saló d' actes del «Centre Catalá» d' aquesta ciutat la sexta conferencia pública de la serie acordada pera propagar y defensar las bases aprobadas en la Assamblea Catalanista celebrada á Reus. La conferencia, que anirà á càrrech del soci don Enrich Diumaró y Grané, versará sobre la *Importancia de la premsa*.

Litografia é Imprempta de M. Brossa, Las Valls, 23.—Teléfono, 169.—SABADELL.

SECCIO D' ANUNCIS

XAMPANY CATALÁ

de la acreditada marca **CODORNIU**

DE

SANT SADURNÍ DE NOYA

Se ven en las confiterías de Pere Fonolleda, *La Confianza* de Vila Germans, Joseph Garriga y Rosendo Crous.